

Ovidiu Pecican România și Uniunea Europeană

Eikon, Cluj-Napoca, 2003

Colecția de texte publicate de Ovidiu Pecican în diferite reviste culturale apare acum sub forma unui volum care încearcă să creioneze problemele actuale ale societății românești, aflate în pragul unei iminente și atât de necesare integrări europene. Acest subiect intens dezbătut de toate figurile politice și culturale contemporane este adus de către Ovidiu Pecican înspre origini printr-o tipologizare istorică a chestiunii în discuție.

Ovidiu Pecican face din recursul la istorie o posibilă cheie interpretativă a situației actuale a Uniunii Europene. Premisa autorului este că totul poate fi explicat prin analogie cu un fapt îndepărtat al trecutului nostru, întrucât reminiscențele dau seama de situarea actuală. Nimic nu scapă reculului îndepărtat al istoriei. Pe acest palier, Pecican recrează drumul destul de sinuos al construcției Uniunii Europene, diferențiind între est (care s-ar caracteriza prin crize istorice, răbufniri colective, violențe și excese) și vest

(caracterizabil prin valorile rațiunii, libertății și democrației). Însă autorul găsește modalitatea cuvenită pentru a sparge dihotomiile tari, forjând o mediere elastică între cele două. Punând în perspectivă relațiile destul de tensionate dintre cele două părți ale Europei, Pecican analizează cu subtilitate diferențele dintre imaginarul american și cel european. Chestiunea este mai degrabă sensibilă, întrucât noua ordine mondială pare să fie stabilită de SUA și nu de bătrânul continent; ceea ce pentru noi, totuși europeni, pare greu de suportat. Astfel că și analizele lui Pecican rămân tributare manierei europocentriste de analiză a lucrurilor: „Europa a instituit o regulă a jocului diplomatic pe care, în linii mari, omenirea o mai urmează și astăzi”. Apoi, în aceeași manieră, prin defolierea straturilor istoriei, autorul analizează relațiile pe care România interbelică le-a avut cu Europa, și care ar fi putut continua dacă perioada comunistă nu le-ar fi obstrucționat temporar.

Această necesitate care se impune României, respectiv afilierea la Uniunea Europeană, este privită de Pecican când cu umor, în cazurile mărturisirilor de jurnal, când cu maximă seriozitate, atunci când vorbește de necesitatea racordării constituției României la constituția Europeană, sau când vorbește despre viața politică ezitantă, contradictorie a liderilor României, sau despre prăbușirea economică caracteristică situației actuale. Aceste opinii aparent divergente privitoare la Europa ar putea contraria cititorul. Totuși, se pot constata două direcții majore ale discursului: prima, în care Uniunea Europeană reprezintă viitorul necesar al unei Românii tot mai strâmbe și o a doua, în care predispoziția spre trecut basculează un sentiment de superioritate/ inferioritate greu de descifrat. Pecican pendulează în ambele direcții, restabilind, cu instrumentele sale de istoric, posibilul adevăr, și investind un soi de încredere specifică intelectualilor „ținuți” sub cortina roșie.

Catalin Vasile Bobb

Teaching assistant,
Department of
Systematic Philosophy,
Babes-Bolyai University,
Cluj, Romania
Email:
catalinbobb@yahoo.com

Key words:

history, European Union, integration, Romania, cultural heritage, Ovidiu Pecican

Este necesar, ne spune Ovidiu Pecican, să restabilim un echilibru între trecut și viitor, dat fiind că ambele sînt importante în discuție cu aspectele lor economice, în primul rând, dar și cu cele politice și culturale. În acest context, Europa reprezintă o garanție, dar una care funcționează în dublu sens. Adică, promisiunea prosperității economice vine în același timp cu cerința de respectare a principiilor europene. Ovidiu Pecican consideră că nu doar economicul decide, ci și moștenirea culturală care caracterizează acest spațiu geografic. Această moștenire culturală aduce cu sine un palier aparte al discuției; anume religia. Nu se poate nega rolul central jucat de creștinism în istoria europeană, iar în acest context, aderarea Turciei devine problematică. Regăsim aici o idee ce poate fi întâlnită și la alți intelectuali români, cum ar fi Patapievici, Paleologu, Djuvara etc.

Regăsirea unui echilibru în care să coexiste atât autenticul cât și noul (străinul) presupune strategii gestionabile în care fiecare parte să-și regăsească autenticitatea. Invocarea moștenirii creștine poate funcționa în acest caz ca un liant necesar. În același registru, al coeziunii, trebuie privite și apelul la miturile fondatoare, întrucât „binele social vine în opoziție cu drepturile individuale, iar libertatea e contrazisă de control. Europa ar putea fi [...] și istoria imaginării, alcătuirii, dezvoltării și instituționalizării anumitor mitologii istorice.” Această nevoie/dorință de creare a Uniunii Europene poate fi regăsită și în marile mituri ale lumii monoteiste. Arca lui Noe cât și Turnul Babel nu fac decât să stea mărturie pentru această necesitate actuală.

Trebuie realizată radiografierea tuturor elementelor care alcătuiesc posibilitatea construcției unei Uniuni Europene. Orice detaliu trebuie luat în considerare, ca o bucată dintr-un puzzle, și repus în locul în care desăvârșește întregul ansamblu. Analiza istorică reușește, probabil, cel mai bine acest lucru. Însă, de cele mai

multe ori, istoria păcătuiește prin lipsă de flexibilitate: ea poate funcționa ca motor explicativ al unei cauze, însă nu poate propune soluții. Totuși, Ovidiu Pecican depășește maniera de reflecție specifică istoricilor de modă veche, îmbinînd în chip fericit speculațiile filosofice cu datele istorice și reușind astfel o survolare a mentalului colectiv actual.

Ceea ce face însă savoarea volumului este actualitatea lui. Ovidiu Pecican pare mereu prezent acolo unde se întîmplă lucrurile; el stă drept mărturie generațiilor următoare care vor dori să înțeleagă acest moment al aderării României la Uniunea Europeană, și să fie martori la frământarea unui intelectual român prins între autohtonismul său sănătos și nevoia unei afiliieri la lumea din afară, la lumea Occidentală.